

Veliki inkvizitor

Ljubezenski roman iz najsrmatotnej-
še dobe človeške zgodovine.

Na deskah morišča so ležale odse-
kane roke, noge, glava in trup.

Ko je bil krvnik gotov, je prišel v
družbi sobratov Hermano mayor reda
miru in usmiljenja na oder ter je zahte-
val, naj mu izroče trup, da ga pokop-
lje. Taka je bila pravica tega reda.

Trup so torej položili v rakev in ga
odnesli.

Nato so krvnik in njegova hlapca po-
brali ostale dele trupla, jih pometali v
vreče, napol polne z mekinami in luski,
ter jih nesli preko mostu in preko Bar-
ria de Triano na cesto, ki vodi proti
Cadixu.

In prav nič niso slutili, da se tihota-
pijo za njimi Gardunijci.

Ko so bili krvniki okoli pol milje iz-
ven Sevilje, so izkopali najprej petero
jamic in vanje so utrdili petero zas-
torenih kolov. Nato je krvnik natek-
nil nanje Jožefovo glavo, roke in noge.

Tam naj bi jih videl vsakdo, kdor bi
prihajal v Seviljo ali odhajal, dokler bi
ne razpadli na solcu in dežju ali do-
kler bi jih ne požrli ptiči, psi ali divje
zveri.

Potem so krvniki odšli.

Mesec je stal na nebu in obseval raz-
stavljenе ude. Dasi vsi okrvavljeni, so
se v mesečini zdeli beli kakor izklesani
iz mramorja. Jožefove oči pa so ostale
odprte in so zle topo predse.

Jedva so utihnili koraki vračajočih
se krvnikov, ko so se pojavili Gardu-
nijci. Hitro so pobrali Jožefove ude s
kolov, jih zavili v vreče in izginili na
razne strani.

Sešli so se v kleti v gardunijski pa-
lači. Pričakoval jih je Mandamiento.

«Vse?» je vprašal kratko.

«Vse.»

«A kolik?»

«Nateknili smo jim belih coraz (za-
ščitnih čepic na smrt obsojenih) z ime-
nom Petra Arbuesa,» je odgovoril Ba-
rabato.

«Prav ... A zdaj naprejš!»

Odšli so v notranje kleti in dospeli
v prav tisti prostor, kjer se je nedavno
vršila pogrebna svečanost grofa Ema-
nuela Argosa in nato poroka Dolore in
Estevana. Zopet so gorele na oltarčku
sveče in zopet je stala na kapitelih po-

rušenih mavrskih stebrov bela rakev.

A bila je prazna, odprta, in njen po-
krov je slonel ob steni.

Ko so vstopili, se je dvignila izpred
oltarja bleda žena. Šla je Gardunijcem
naproti, jim jemala vreče iz rok in jih
polagala v rakev.

Bila je Juana.

«Pustite me samo!» je dejala. «Sama
hočem položiti svoje poslednje dete k
večnemu počitku ... Pokličem vas,
ko bo čas ...»

Gardunijci so odšli, Juana pa je je-
mala ud za udom iz vreč, končno gla-
vo in polagala vse v rakev. Ko je dr-
žala v rokah Jožefovo glavo, je gle-
dala dolgo v topo zroče oči. Nato je
poljubila belo mrzlo čelo ter vzdihnila:

«Pojd spančat, Fernandek moj!
Spančaj sladko, dokler te ne zbudi an-
gelska tromba na sodni dan! Tvoja
duša je že pri papanu in mamici ter
se raduje v nebeski sreči skupaj z
bratcem in sestrico ... In zdaj si
zdržen z ubožico Pavlico na vekov
veke in ne loči vaju nobena sila več ...
Ah, Fernandek, Fernandek moj,
vzeml me seboj!»

Zajokala je bridko, se sesedla poleg
rakov in z Jožefovo glavo v naročju
obležala ...

Gardunijci so čakali, da jih pokliče
Juana, uro, dve ... a ostalo je vse
tiho. Postajali so nestrpni, a potrpe-
li so. Juana jim je dala lep zaslužek in
za blagega Jožefa so čutili resnične
simpatije.

Končno pa se je utrudil čakati celo
Mandamiento. Šel je torej gledat, kaj
počne Juana. Videl jo je napol sedečo,
napol ležečo poleg rakve. Zasmilila se
mu je in vrnil se je.

«Joka in moli,» je dejal. «Naj bo-
še pol ure ...»

Čakal je ... Potem je šel k Juani s
tovariši.

«Čas je, sennora,» je zaklical. «Dani
se že.»

A Juana se ni genila. Prijel jo je za
roko, da bi jo zbudil, a roka je bila
mrtva.

«Za boga, zaspala je v smrti,» je
vzkliknil mojster rokomavhov, moril-
cev in razbojnikov.

«Počilo ji je srce!» je dejal Baraba-
to. «A kaj storimo zdaj?»

«Pa ju pokopljimo v skupni rakvi!»
je odločil glavar. «Dovolj je velika za
oba.»

In tedaj se je po večnem sklepu

usode zgodilo, kar bi si gotovo želela
oba mrtveca, vse življenje se ljubeča:

V rakev so najprej položili staro do-
biljo Juano, nji na prsi so deli Jožefo-
vo glavo in jo ovili z Juaninimi ro-
kami; okoli vratu so ji položili Jože-
fove roke in ob njenih nogah zložili
Jožefove noge. Bilo je, kakor bi se do-
jčila in dojenec objemala še v smrti ...

Nato so rakev zaprli in jo položili v
že izkopani grob ...

Podzemeljski prostori stare mavrske
palače bi skrivali za večne čase skriv-
nosti grofovega, Juaninega in Jožefo-
vega čudnega pogreba. Toda mojster
Mandamiento je po strogih pravilih
svoje, uprav birokratski organizirane
in disciplinirane bratovščine natančno
in točno zabeleževal vse važne dogod-
ke v dnevnike.

Te dnevnike so našli 15. septembra
1821 ter jih s pravili bratovščine, raz-
niml pogodbami in pisni vred izročili
arhivu kriminalnega sodišča v Sevilji.
Tam so vsakemu zgodovinarju na raz-
polago še dandanes.

XXXVII.

V svobodo!

Bilo je popoldne.

V kadiški luki, v eni izmed mnogo-
terih zloglasnih beznic ob moli sta se-
dela mlad mož in še mlajša ženska.
Oba sta bila oblečena kot andaluzij-
ška kmetovalca, oba izredno lepa člo-
veka.

Nekaj mornarjev se je izza svoje
mize neprestano oziralo po ženski, ki
je bila naravnost čudovita krasotica.
Vitka, nežna, velikih črnih oči, bujnih
črnih las in kakor alabastre bele, sko-
raj prosojne polti. Dasi oblečena kot
manola kmetica Andaluzijanka, so bile
vse njene kretnje, držanje telesa, zla-
sti pa njene fine, snežnobele ročice,
dolge in ozke, prav nič zadelane in čis-
to gosposke.

«Le pogledj te njene nožice!» je še-
petal mlad mornar tovarišu. «Njena
meča pogledj! Glavo bi zastavil, da je
ta navidezna manola španska aristok-
ratka!»

«On pa gleda kakor hudič iz vrča!»
se je smejal tovariš. «Prokleta se boji
zanjo! Prav zabavalo bi me, ljubosum-
neža nekoliko podražiti. Prisedi! Upi-
janiva ga in mu odvedeva porcelan-
sko punčko!»

«Nikar! Lahko jo skupita,» je sva-
ril tretji mornar. «Mož je prav gotovo

Maver. Njegov temnozarnjavli obraz,
črne oči in črni, zamorsko kodrasti
lasje izdajajo njegov rod. Velik je in
močan. In ne sam ... Pogledj tistale-
dva cigana ali rokavničarja, ki sedita
pri sosednji mizi! Verjemite: vsi štir-
je spadajo skupaj!»

In resnično: Dolores, Estevan in es-
polista (guapa, ki sta ju peš spremljala
od Sevilje do Cadixa) so spadali sku-
paj. Saj prav espolistoma sta se imela
zahvaliti, da sta dospela zdrava in cela
do cilja.

A resnično je Estevan prav grdo
gledal okoli sebe. Saj je bil do skraj-
nosti nestrpen in nervozen.

Nestrpen, ker mora že teden dni ča-
kati ugodnega vetra, da bo mogla od-
jadrti francoska jadrenica iz kadiške
luke. A položaj je postajal z vsakim
dnem opasniji. Srečno sta utekla iz
Sevilje, zdaj pa sta kakor pribita v
tej beznici in ne moreta oditi. Ako je
poslal veliki inkvizitor za njima ogle-
dno in familiare, sta izgubljena. Za-
sačijo ju, zgrabijo, odvedejo nazaj ali
pa pobijejo.

In sobica zgoraj pod streho je uprav
strašna: nesnažna, temna, tesna in za-
radi pijanih in kričavih ponočnjakov
vsako noč neznosna.

In Juana jim je sredi poto ponoči
naenkrat izginila. Ves čas je bila ža-
lostna in molčeča. Gotovo ji je bilo
obupno pri srcu, da je morala na ukaz
patra Jožefa spremljati Doloro in za
vselej ostaviti Seviljo. A da je utekla
kar skrivaj in odšla s svojo mulo skozi
tolikere nevarnosti sama nazaj, je bilo
vendarle nezasišena lehkomišelnost.

Estevan je bil torej lahko nervozen.
Pripravljen na najhujše, je razmišljal
le o tem, kaj storiti, ako ju naskoči
inkvizitorske kreature, Mar naj pusti,
da mu odvedejo ženo v gotovo smrt
ali še v strašnejšo sramoto? — Mar
naj trpi, da odženejo njega v ječo, na
torturo in na grmado?

Ne, ne, rajši svobodno v smrt!

V žepu je imel pripravljeno ostro
bodalo: najprej Dolores, nato on sam!
— Ali, o Bog, težko je umirati tako
mladi! Grozno je, ubiti bitje, ki ti je
vse na svetu!

Postalo mu je neznosno. Kakor jet-
niku mu je bilo, ki se zaletuje v stene,
a jih ne more prodreti, kakor ribi na
pesku tik morja ...

Vstal je, prijel ženo za roko, se sa-
mo ozrl na guapa in odšel iz beznice.

Takoj sta mu sledila guapa.

«Pojdita vprašat kapitana!» jima je
dejal in odšel z Doloro v podstrežje.

Kolikokrat vsak dan sta morala ho-
diti guapa vpraševati, je li že nastal
veter ugoden in kdaj odplovejo!

A guapa sta mirno poslušala ukaz in
odšla na skrajno točko mola, kjer je
ležala usidrana francoska jadrenica.

Dolores in Estevan pa sta v sobi
sedla na postelj, se objela in molčala.
Duša jima je bila temna kakor noč.

«Na pragu svobode stojiva ... ka-
mo še korak — a prav tega posled-
njega koraka nama ne privoščijo usoda,»
je razmišljal Estevan glasno, bulječ
predse.

«Nazaj v pekel ne greva!» je dejala
Dolores. «Kajne, ne pustiš me? Raj-
je v smrt, Estevan!»

Zgrozil se je: torej tudi ona že misli
na prostovoljno smrt! — Moj Bog!
Kdaj še je na svojem ženitovanjskem
potovanju gojila tako misel nad vsi
srečna nevesta?

«Ne boj se, duša!» je tolažil. «Morda
odrineva še danes v svoj raj, ki bo
trajal —»

«Do najine smrti! Dà! Ali pa ne stoji
morda smrt že blizu naju? — Ah, Este-
van, Estevan, vzemi me v naročje ...
naj umrem v tvojem objemu!» je šepe-
tala Dolores, se vrgla nanj in ga obje-
mala ter poljubljala z obupno strastjo.

«Dolores, se li spominjaš tistega ve-
čera — menda je bilo meseca febru-
arja — ko si prvič izustila besedo —
smrt? — Na vrtu pred palačo tvojega
očeta sva se poslavljala ... mimo je
švignil veliki inkvizitor ... Takrat si
mi rekla: 'Tvoja ali nikogar! Če tvoja
ne, rajši umrem!' —»

«Spominjam se ... ah, takrat se je
začela najina tragedija!»

«Od takrat naju spremlja in zasle-
duje neprestano — smrt, smrt! S kak-
šnimi žrtvami sva si zaslužila najino
zakonsko zvezo! In Bog bi bil krivčen,
ako bi dopustil, da bi bile tudi toliko
žrtve zaman.»

«Ne dvomi o Bogu! Ko mi je bilo
najhujše, sem si vedno ponavljala apo-
stolove besede: 'Ne obupaj, dete! Bog
je pravičen in ne preze nikoli niti do-
brih niti zlih činov.' — In res najino
trpljenje je že poplačal z najino ne-
skončno srečo, ki jo čutiva, kadar se
takole drživa svoja, vsa svoja ... To
je raj, Estevan, to je raj, ki sva si ga
zaslužila in ga uživava ...»

4893

Znanstveno društvo za humanistične
vede v Ljubljani javlja žalostno vest, da je njegov
pravi član, gospod

Maks Pleteršnik

gimn. profesor v pok.

dne 13. t. m. na Pišecah pri Brežicah umrl.

Zaslužnega znanstvenika ohrani narod v trajnem
spominu.

V Ljubljani, dne 14. septembra 1923.

Potrji globoke žalosti naznanjamo pretužno vest, da
je naš iskreno ljubljani brat, oziroma stric

Maks Pleteršnik

profesor v pok.,

lastnik reda sv. Save III. razreda, častni meščan
stolnega mesta Ljubljane, častni član Slovenske
Matice itd. itd.

dne 13. septembra v 83. letu svoje starosti po daljši bo-
lezni, previden s svetimi zakramenti za umirajočo, mirno
izdihnil svojo blago dušo.

Pogreb predragega rajnega bo v Pišecah v soboto
dne 15. septembra ob enajstih dopoldne.

V Pišecah, dne 13. septembra 1923.

4891

Žalujoči ostali.

Veletrgovina

z železnino

PINTER

&

LENARD

Mar bor

Aleksandrova c. 32-34

rabi perfektuo

korespondentinjo

samostojno moč, zmerno

slovenskega in nemškega

jezika, strojepisja in ste-

nografske. — Prednost

ima o ne, ki so že v

enakih podjetjih bile za-

poslane. 4889

THE WESTINGHOUSE GEAR AND DYNAMOMETER COMPANY

Pittsburgh, Pennsylvania

prodaja ali dá licenco svojega jugoslovanskega patenta šte. 474

„MEHANIZEM ZA PRENOS SNAGE“

in dopunskega patenta šte. 475 pod istim naslovom.

Podrobnejše informacije daje:

4892

Dr. Janko Olip, odvetnik, Beograd, Skopljska ulica 3.

Vesna

Brata Pohlin in dru-

tvornica

vlasnic, kovinastih gumbov, ključic in ri-

za čevlje Ljubljana I, poštni predal 126,

sprejema vsa naročila, ki se takoj in v vsaki mo-

izvršujejo. Zahtevajte vzorce in cenik! Pri večjih naročilih popust.

Proda se takoj

krasno posestvo z gostilno in trgovino

z vsem premienim inventarjem, obsega juče enonadstropno hišo, gospodarsko
poslopje, vrtove in njive. Lep kraj v Sloveniji. Odda se tudi v najem same
gostilne in trgovine. Potreben kapital za najem Din 100.000.—
Reflektira se le na resne ponudnike pod „Krasno posestvo“ na Aloma
Company, anoučna in reklamna družba z o. z. v Ljubljani, Kongres-
ni trg šte. 3, kjer se tudi eventualno izve naslov. 488

najsigurnjša, najbolj poznana
biglenska gumi sedanjosti

Strokovnjaško pregledana in
zajamčena. Zakonito zavarova-
vana. Razpošilja v vse kraje
jugoslovanske in evropske, droge-
rijam in parfumerijam po
žudno nizkih cenah, kakor
bi priložnost z največjo diskre-
cijo s povzretjem.

Uran Parfumerija, Ljubljana

Mestni trg 11.

4862

IVAN ZAKOTNIK

LJUBLJANA

Telefon št. 379

mestni tesarski mojster

Telefon št. 379

Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe, ostrešja za
palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla,
stopnice, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje i. t. d.

Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.

Parna žara.

Tovarna furnirja.

ARKO COGNAC MEDICINAL